

EL PATRONAT DE LA
MUNTANYA DEL MONTSENY
ENTRE 1928 I 1959

JOAN IGNASI CASTELLÓ I VIDAL

Al segle XX, els dos primers espais singulars espanyols protegits per una decisió política foren, com es ben conegut, Ordesa i els entorns de Covadonga. El tercer fou el Montseny. Un reial decret llei va crear, l'any 1928, el Patronat de la Muntanya del Montseny. Aquest Patronat és la primera experiència protectionista a Catalunya, i fins a la creació del Parc Natural, és a dir, durant 50 anys, tingué una influència indubtable sobre l'àrea més representativa de la muntanya i, també, sobre alguns aspectes del sector forestal.

Les activitats del Patronat, les seves diferents èpoques (dues dictadures, una república i els inicis d'una monarquia parlamentària) i la seva incidència sobre els paisatges del massís, són poc recordats. A continuació es presenten algunes dades que poden ajudar a conèixer els aspectes més representatius d'aquesta història. La informació prové bàsicament de l'arxiu històric de la Diputació de Barcelona.

ELS ANTECEDENTS

Els primers congressos de l'excursionisme català, les propostes de la Societat Cívica la Ciutat Jardí, els escrits de l'Escola Superior de Bells Oficis i nombrosos articles apareguts en la premsa barcelonina, varen preparar el terreny perquè, seguint l'esperit de les conclusions del primer Congrés de Protecció de la Natura, celebrat a París l'any 1909, el país es veiés amb cor de proposar la creació d'un parc nacional a Catalunya.

Va ser el diputat de la Lliga Regionalista Sr. Jaume Bofill i Mates qui presentà, el 8 de febrer de 1922, al Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya, la moció «El Montseny, Parc Nacional de Catalunya». Per què, podem preguntar-nos, el Montseny i no Montserrat o els Pirineus va merèixer aquesta aten-

ció? Doncs, perquè, com explica el polític conservador a l'esmentada moció, cap altre espai singular perillava tant, a causa de la seva proximitat als nuclis més poblats del país, i perquè, per la mateixa raó, era el que oferia millors expectatives per a l'estudi i per a l'esplai dels ciutadans. Aquest perill estava en la sobre-explotació del massís, que havia portat a una forta degradació de la muntanya. Uns anys més tard, el Dr. Miquel Farreres en el seu llibre *El Montseny, su presente y su porvenir*, publicat l'any 1929, descrivia així la situació de la muntanya:

«De las exuberantes vegetaciones de algún tiempo, nada queda; los pinos, las hayas, los abetos... son hoy una de tantas leyendas del Montseny, restando solamente el amarillento liquen, el sensible ajonje, la genciana, que brotan entre los peñascos, y algunas pocas hierbas olorosas.

Y aunque da pena al decirlo y mucho más el tener que hacer una descripción tan pobre, es todo lo que resta de aquel arrogante Montseny, que había sido el emporio de Catalunya y la admiración de tantísimas generaciones».

La proposta no va prosperar perquè la propietat dels terrenys, dels boscos i de les masies era particular, i l'aplicació de l'únic instrument legal que existia en aquells moments, la Llei de parcs nacionals de 1916, significava, o bé la utòpica cessió dels terrenys, o bé un condicionament dels drets dels propietaris, que la Mancomunitat no podia ni finançar ni considerar entre els seus ideals polítics.

El problema de la relació entre interès públic i interès particular, d'una banda, i, de l'altra, els objectius que s'exposaven en la proposta del Sr. Bofill –fer front a la pressió que per a la muntanya significa la seva proximitat a Barcelona, i oferir als ciutadans espais de qualitat per al lleure– constitueixen els trets característics que han marcat, marquen i marcaran la història de la protecció del Montseny.

Per sortir de l'atzucac es creà una ponència amb la missió d'estudiar solucions per a aquesta realitat, però el cop d'estat militar del Capità General de Catalunya, Miguel Primo de Rivera y Orbaneja, el 13 de setembre de 1923, va acabar (juliol de 1925) amb la unió de les quatre diputacions provincials catalanes i, també, òbviament, amb la ponència.

EL DECRET DE 15 DE SETEMBRE DE 1928

Si bé, en un principi, els sectors conservadors de Catalunya, i en especial la Lliga, varen donar suport al cop d'estat, les primeres actuacions del directori militar portaren a un ràpid desencís, a la dimissió del President Puig i Cadafalch, i, poc temps després, a la ruptura entre el Govern i la majoria de partits. La Unión Monárquica Nacional en fou una excepció, i a través del Sr. Alfons Sala i Argemí, el seu fundador, passà a presidir la Mancomunitat.